

Seppänen ym.: Ehdotukset laeiksi talletuspankkien toiminnasta annetun lain ja pankkitarkastusvirastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Aloitteessa ehdotetaan luotavaksi pankkitarkastusvirastoon julkinen rekisteri pankkien luottotappioiksi kirjaamista yli yhden miljoonan markan suuruisista lainoista sekä tällaisten lainojen lainanantajista ja -saajista. Rekisteristä tulisi käydä ilmi, mistä pankista luotto on myönnetty, luoton myöntämisen ajankohta, luoton vakuudet ja kenelle luotto on myönnetty. Rekisteristä tulisi voida saada myös tieto luottotappiollisista luotoista konttorikohtaisesti.

Veronmaksajien rahoilla on tuettu vuosina 1992—93 pankkeja ja niiden luottotappiollisia tilinpäätöksiä lähes 39 miljardilla markalla. Keväällä 1992 eduskunnassa hyväksytyssä lisätalousarviossa kaikille pankeille yhteensä myönnettiin kahdeksan miljardin markan suora tuki. Tämän lisäksi tukea on annettu valtion vakuusrahaston kautta vuonna 1992 yhteensä 14,9 miljardia markkaa. Kevään 1993 lisätalousarviossa pankkitukeen on myönnetty edellisten lisäksi kaikkiaan 20 miljardia markkaa, josta 15 miljardia markkaa on suoranaista tukea, minkä lisäksi valtioneuvostolle annetaan valtuus myöntää 5 miljardin markan määrään saakka pankeille omavelkaisia takuita ilman vastatakuuta.

Lehtitiedon mukaan muun muassa edesmenneen STS:n jäljiltä tehdyssä erityistilintarkastuksessa valtion tukemaan KOP:hen liitetyn pankin taseesta löytyy 3,4 miljardin markan suuruiset ongelmaluotot, joista uskotaan kertyvän arviolta noin 2,5 miljardin markan luottotappio. Tästä määrästä vakuusrahaston johtokunnan ja KOP:n välisen sopimuksen mukaan KOP ottaa omaan taseeseensa 10 % ja loput 90 % luotto-

tappioiden määrästä jää STS:stä muodostettavan roskapankin kautta suoraan valtion vastuulle. On mahdollista, että KOP saa merkittävän taloudellisen hyödyn STS-fuusiosta.

Luottotappioista on jopa 20 prosenttia sellaisista luotoista, joissa luotonsaajat ovat mahdollisesti toimineet jollain tavalla epärehellisesti luottoa saadessaan.

Toisen julkisuudessa esitetyn arvion mukaan pankkien ”hulluilta lainavuosilta” jääneistä järjestämättömistä luotoista, joita oli vuoden 1993 lisätalousarvion mukaan 76 miljardia markkaa marraskuussa 1992, jopa 4—10 miljardia on sellaisia, että luotonantoon ja/tai -ottoon sisältyy joko suoranaisia rikoksia tai muuta moitittavaa menettelyä.

Vähänkään luotettavan arvion tekeminen pankkien hultvattomaan lainanantoon liittyvistä talousrikoksista on kuitenkin lähes mahdotonta niin kauan kuin niitä suojellaan nykyisen pankkialaisuuden avulla.

Veronmaksajilla, jotka joutuvat kiristyvän verotuksen kohteiksi ja joiden sosiaaliturvasta nyt säästetään, on oikeus tietää, millaiset luottotappiovelat heiltä kerätyillä rahoilla kätetään pankkien tilinpäätöksiin. Lainat, jotka voidaan kirjata luottotappioiksi yrityksen tilinpäätöksessä, ovat sellaisia, että ne on voitava arvioida jäävän lopullisiksi menetyksiksi.

Myös eduskunnan on tiedettävä, ketkä antoivat suuria määriä luottoa olemattomilla vakuuksilla ja keille, jotta pankkituki olisi kontrolloitavissa ja sen yhteiskunnallinen hyväksyttävyyksi olisi perusteltavissa.

PERUSTELUT

Vuonna 1990 säädetyn talletuspankkilain 58 §:ssä säädetään pankkisalaisuudesta, joka koskee pankin tai pankkien yhteenliittymän toimielimen jäsenen, varajäsenen tai pankin palveluksessa olevien toimihenkilöiden salassapitovelvollisuutta sellaisista asioista, jotka koskevat pankin asiakkaan tai muun henkilön taloudellista asemaa tai yksityistä olosuhdetta tai liike- tai ammattisalaisuutta. Säännöksessä pankkisalaisuus ulottuu lähes kaikkeen siihen tietoon, jota pankit joutuvat hankkimaan muun muassa myöntäessään lainoja asiakkailleen.

Emme esitä tässä aloitteessa pankkisalaisuuden pääsäännöstä luopumista, mutta katsomme, että lainsäädännöllä ei pidä suojata sellaisia pankkisuhteita, joissa lainaa pankista on myönnetty huomattavia määriä ja jotka sittemmin ovat muodostuneet valtion tukea nauttivan pankin tilinpäätöksissä lopullisiksi menetyksiksi, ilman että yhteiskunnallisessa päätöksenteossa voidaan arvioida jälkikäteen pankeissa päätösvaltaa käyttäneiden toiminnan hyväksyttävyyttä. Pankkisalaisuuden varjossa on sekä suoranaisesta rikollisesta toiminnasta että harkitsemattomasta riskinotosta johtuvaa luottotappiokantaa. Osa luottotappiollisista päätöksistä vastuuta kantavista henkilöistä on edelleen pankkien palveluksessa.

Tämä on vastoin kansalaisten oikeudenmukaisuuskäsityksiä, ja sen lisäksi se asettaa pankkien kautta taloudellista valtaa käyttävät henkilöt muista yhteiskunnallisen vallan käyttäjistä poikkeavaan asemaan: lähes konkurs-

sikypsän pankin johtaja on aina suojattu, ellei pankki itse käynnistä tutkimuksia asioiden selvittämiseksi.

Esitämme sen johdosta pankkisalaisuuden pääsäännöstä poikettavaksi luottotappioiksi kirjattujen luottojen osalta uudessa talletuspankkilain 58 a §:ssä. Tämän mukaan talletuspankki on velvollinen antamaan pankkitarkastusviraston pitämää julkista rekisteriä varten kaikki sellaiset luottotappioiksi kirjatut luotot, jotka ovat arvoltaan yli yhden miljoonan markan. Rekisteriin kirjataan lainanantajapankin ja sen yksittäisen konttorin myöntämät edellä mainitun suuruisten yksittäisten lainojen luottotappioiksi kirjatut markkamäärät, luottotappioiksi kirjatun lainan luotonsaajataho, luottotappioiden konttorikohtaiset luottotappioiden yhteismäärät sekä luottokohtaiset vakuudet, ja mikäli luottoja on myönnetty ilman vakuutta, myös niiden konttorikohtaiset yhteismäärät.

Lisäksi esitämme, että pankkitarkastusvirastoon luodaan pankkien luottotappioista julkinen rekisteri, josta jokaisella on oikeus saada tietoa. Tästä, ja pankkien velvollisuudesta antaa pankkitarkastusvirastolle luottotappioiksi kirjattujen luottojen saajista ja antajista tiedot, esitetään säädettäväksi tämän aloitteen toisessa lakiehdotuksessa, jolla muutettaisiin pankkitarkastusvirastosta annettua lakia.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että Eduskunta hyväksyisi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

talletuspankkien toiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään talletuspankkien toiminnasta 28 päivänä joulukuuta 1990 annettuun lakiin (1268/90) uusi 58 a § seuraavasti:

58 a §

Sen estämättä mitä 58 §:ssä säädetään pankkisalaisuudesta, talletuspankki on velvollinen antamaan pankkitarkastusviraston pitämää julkista pankkien *luottotappiorekisteriä* varten kaikki sellaiset luottotappioiksi kirjatut luotot, jotka ovat arvoltaan yli yhden miljoonan markan. Rekisteriin kirjataan lainanantajapankin ja sen yksittäisen konttorin myöntämät edellä maini-

tun suuruisten yksittäisten lainojen luottotappioiksi kirjatut markkamäärät, luottotappioiksi kirjatun lainan luotonsaajataho, luottotappioiden konttorikohtaiset luottotappioiden yhteismäärät sekä luottokohtaiset vakuudet ja, mikäli luottoja on myönnetty ilman vakuutta, myös niiden konttorikohtaiset yhteismäärät.

Tässä säännöksessä tarkoitettu julkistamisvelvollisuus koskee sellaisia talletuspankkeja,

jotka ovat ottaneet vastaan valtion talousarvion kautta myönnettyä suoraa pankkitukea tai valtion vakuusrahastolaissa (379/92) pankkien vakuusrahastojen kautta pankeille tarkoitettua tukea lainoina, takauksina taikka valtion suorina pääomasijoituksina, takauksina tai muuna rahoitustukena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Lain 58 a §:ssä tarkoitettuun rekisteriin kirjataan säännöksessä tarkoitettujen pankkien luottotappiosta ne luotot, jotka on myönnetty ja kirjattu luottotappioiksi vuonna 1987 tai sen jälkeen.

2.

Laki

pankkitarkastusvirastosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään pankkitarkastusvirastosta 28 päivänä joulukuuta 1990 annetun lain (1273/90) 3 §:ään uusi 7 kohta, 4 §:ään uusi 5 ja 6 momentti sekä lakiin uusi 14 a § seuraavasti:

3 §

Pankkitarkastusviraston on erityisesti:

7) annettava talletuspankkilain 58 a §:ssä tarkoitetuille valvottaville yksityiskohtaiset ohjeet tämän lain 4 §:ssä tarkoitetuista tiedoista, jotka pankkitarkastusvirasto kerää pitämäänsä julkiseen pankkien luottotappiokisteriin.

4 §

Pankkitarkastusvirastolla on oikeus saada talletuspankkilain 58 a §:n 1 momentissa tarkoitettut tiedot sellaisilta talletuspankeilta, jotka ovat ottaneet vastaan valtion talousarvion kautta myönnettyä suoraa pankkitukea tai valtion vakuusrahastolaissa (379/92) pankkien vakuusrahastojen kautta pankeille tarkoitettua tukea lainoina, takauksina tai valtion suorina pääomasijoituksina, takauksina tai muuna rahoitustukena.

Pankkitarkastusviraston tulee kirjata edellisessä momentissa tarkoitettut tiedot yhtenäiseksi, ajanmukaan päivitettäväksi pankkien luottotappiokisteriksi sen mukaan kuin talletuspankit kirjaavat saamisensa omissa tilinpäätöksissään

luottotappioiksi. Talletuspankit ovat velvolliset noudattamaan pankkitarkastusviraston antamia edellä 3 §:n 1 momentin 7 kohdassa tarkoitettuja ohjeita tietojen antamisesta. Tiedot luottotappioiksi kirjattavista luotoista luetteloidaan ja päivitetään valmiiksi luotonantajapankissa ja ne jäljennetään pankkitarkastusviraston luottotappiokisteriin välittömästi pankin tilinpäätöksen hyväksymisen jälkeen automaattista tietojenkäsittelyä hyväksi käyttäen.

14 a §

Pankkitarkastusvirastossa päivitettävistä talletuspankkien toiminnasta annetun lain 58 a §:ssä tarkoitetuista tiedoista, jotka kootaan pankkien luottotappiokisteriin, jokaisella on oikeus saada tietoa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Lain 3, 4 ja 14 a §:ssä tarkoitettuun rekisteriin kirjataan talletuspankkien toiminnasta annetun lain 58 a §:ssä tarkoitettujen pankkien luottotappioista ne luotot, jotka on myönnetty ja kirjattu luottotappioiksi vuonna 1987 tai sen jälkeen.

Helsingissä 6 päivänä toukokuuta 1993

Esko Seppänen
Raila Aho
Outi Ojala
Asko Apukka
Ensio Laine

Eila Rimmi
Iivo Polvi
Tuulikki Ukkola
Kari Rajamäki
Reijo Lindroos
Hannele Luukkainen

Timo Laaksonen
Osmo Polvinen
Jouko Skinnari
Sulo Aittoniemi
Raimo Vuoristo

